

Czy po ukończeniu przez dziecko 18 roku życia rodzic nadal musi płacić alimenty?

Obowiązek alimentacyjny rodziców wobec dziecka stanowi uszczegółowienie ogólnego obowiązku określonego w art. 96 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego troszczenia się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz o przygotowanie go należycie do pracy odpowiednio do jego uzdolnień.

Zgodnie z polskim prawem, pełnoletność osiąga się po ukończeniu osiemnastego roku życia. Ustaje wówczas władza rodzicielska, a dziecko uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych. Przepisy nie przewidują jednak wprost górnej granicy wieku, która uchyla obowiązek alimentacyjny rodziców względem swoich dzieci.

Zgodnie z art. 133 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Oznacza to, że obowiązek alimentacyjny wygasa dopiero wtedy, gdy dziecko jest już w stanie w pełni samodzielnie się utrzymać. W odniesieniu do dzieci pełnoletnich brać należy pod uwagę na przykład to, czy wykazują chęć dalszej nauki oraz czy osobiste zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie nauki. Nie można bowiem utrudniać dalszego rozwoju dziecka pełnoletniego poprzez pozbawianie go środków materialnych potrzebnych do kontynuowania nauki. Uzyskanie przez dziecko określonego stopnia wykształcenia, np. ukończenie szkoły średniej (uzyskanie matury lub zawodu), również nie powoduje z automatu wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego rodziców względem takiego dziecka. Rodzice nie mogą wymagać, aby dziecko, które chce kontynuować naukę i ma ku temu zdolności, miało jednocześnie obowiązek podjęcia pracy zarobkowej, która pozwoli mu na samodzielne utrzymanie się i uchylenie w ten sposób ich obowiązku alimentacyjnego.

Jeśli pełnoletnie dziecko otrzymuje środki finansowe z tytułu np. pracy zawodowej, renty rodzinnej, renty socjalnej, to okoliczności te również nie skutkują automatycznym ustaniem obowiązku alimentacyjnego rodziców. Jeżeli wysokość uzyskiwanych przez dziecko w ten sposób dochodów nie pozwala na samodzielne utrzymanie się takiego dziecka, to obowiązek alimentacyjny nadal obciąża rodziców, oczywiście w zakresie usprawiedliwionych potrzeb dziecka.

Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przewidują jednak sytuacje, gdy rodzic może uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, ale tylko dziecka pełnoletniego. Art. 133 § 3 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowi, że rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się. Dodatkowo obok wyżej wymienionych przesłanek uchylenia obowiązku alimentacyjnego rodziców względem pełnoletnich dzieci, rodzice mogą uchylić się od obowiązku alimentacyjnego względem pełnoletnich dzieci, jeżeli żądanie to jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 144 ¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

Nadmierny uszczerbek dla rodziców zobowiązanych do alimentacji względem pełnoletniego dziecka występuje wtedy, gdy wypełnianie tego obowiązku powoduje, że rodzic nie jest w stanie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb, a brak starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się przez pełnoletnie dziecko może polegać na tym, że nie kontynuuje ono nauki i nie czyni starań o podjęcie pracy zarobkowej. Podobnie należy ocenić sytuację, gdy pełnoletnie dziecko

kontynuuje naukę, ale z własnej winy nie czyni dostatecznych postępów w celu zakończenia edukacji (np. powtarza kolejne lata studiów albo rozpoczyna co roku nowy kierunek studiów).

W niektórych wypadkach nawet pełnoletnie dziecko nie będzie miało możliwości samodzielnego utrzymania się, np. w sytuacji gdy jest ciężko chore. Obowiązek alimentacyjny rodziców względem takiego dziecka może trwać wówczas nawet przez całe jego życie.

W przypadku zasądzania alimentów na rzecz dziecka sąd w treści orzeczenia nie określa terminu, do którego rodzic będzie zobowiązany do świadczeń alimentacyjnych. Oznacza to, że obowiązek wynikający z takiego orzeczenia trwa dopóki orzeczenie to funkcjonuje w obrocie. Dziecko takie może skutecznie egzekwować należne raty alimentów tak długo, jak długo obowiązek ten nie zostanie uchylony orzeczeniem sądowym. W sytuacji gdy dziecko nadal dochodzi zapłaty alimentów, a jest już w stanie samodzielnie się utrzymać, konieczne jest uzyskanie wyroku stwierdzającego wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego na podstawie art. 138 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. W tym celu należy wnieść powództwo do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka. W pozwie takim należy wykazać sytuację osobistą, dochodową, majątkową, zdrowotną dziecka oraz zobowiązanego do alimentów. Od pozwu należy uiścić opłatę, ale zobowiązany może również złożyć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Agata Rolka

Radca Prawny

Artykuł przygotowany w ramach dotacji udzielonej przez Zarząd Powiatu Piotrkowskiego na realizację w roku 2025 zadań publicznych w zakresie powierzenia prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, punktu świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej na terenie Powiatu Piotrkowskiego